

DÉR ENDRE

Születésnap

Ezen a reggelen alig lehetett életet verni Blénessy Imre főagronómusba. Este bankettet rendezett a kisváros mezőgazdasági osztálya a központi kitüntető elismerés örömére, s Blénessy fényes kedvében kicsit a kelletténél többet talált felhajtani a „csopaki”-ból.

Hogy minek örült Blénessy Imre? Főleg két dolognak. Egyrészt a minisztérium kiküldött emberének dicsérő szavaiból olyasmit hámozott ki, — még józan állapotban volt akkor —, hogy a megye vetéstervének teljesítéséért valószínűleg őt is ki fogják tüntetni. Másrészt annak örült szerfelett, hogy Török Vilma mégiscsak megszerette őt, — ez bizonyosabbá lett a halálnál. Harmadsorban: édesanyja beleegyezett abba, hogy a ma esti születésnap összejövetel alkalmából ellátogasson hozzájuk a lány. Több heti húzódózás után Vilma is hajlandó arra, hogy Blénessyné éles, vizslató anyai szeme elé álljon.

Kell-e ennél kézzelfoghatóbb bizonyítéka Vilma szerelmének? Meg annál, hogy amikor Blénessy kicsit nekihevíült az este a beszédnek hormámorában, — mert mindig szeretett társasági hangodó lenni, — a zafosabb reakciós viccek se hozták ki a sodrából Vilmát. Csupán a fejét rázta rosszállóan, mégis elnézően, amint azt a bizonyos disszidáló magyar pulit magyarázta Imre teleszájjal. Igaz, Vilmának is fejébe szállt kicsit az ital: nem szokta a cigány a szántást. Kisebb-nagyobb mértékben mindenki mámoros volt már ezidőtájt, még a rideg osztályvezetőnő halszemére is rászállt valamiféle rózsaszín hályog, s oly álmosan pislogott mögüle, hogy minden percben arra lehetett számítani: fölborul székestül. Közömbös mosollyal hallgatta Blénessyt, akinek ide-oda ugrált kéjesen a szeme, úgy sorolgatta — jó előadókészséggel, meg is játszva, mi mindent kérdeztek a disszidáló magyar pulitól a nyugati komondorok.

Hihetetlen viháncolás, ugatásbahajló röhécselés kerekedett abban a sarokban, ahol Blénessy hatásvadászón előadta a históriát. Sokan furakodtak oda hirtelen, még a minisztérium kiküldötte is mosolyogva villantotta feléje szemüvegét:

— Hogy volt ez? Halljuk, halljuk!

De ő, persze, nem evett bolondgombát, annyira részeg azért mégse volt, hogy megismételte volna a disszidáló pulit. Egy veszélytelenebb történetkét mondott el inkább a saját farkával csevegő gilisztáról.

Akkora sikert aratott azzal is, hogy még most is zúg belé a feje, amint az anyja egyre erélyesebb költögetési kísérletei után álkapocspogtatókat ásít s hátravetett karokkal nyújtózkodik a heverőn.

Girhes egy hencser ez bizony, zörögnék-kattognak benne a rozsdás drótok, kiáll a bordázata, mint a csontsovány vénemberé. Blénessy mégsem érzi keménységét, mert az anyja kibélelte a hencsert jóféle pehelypárnával.

Ilyen az anyja... Gondolatát is lesi az embernek s ami szem-szájnak ingere; megfőzi, elkészíti fiának és beletömködi. Felti, ajnározza, babusgatja őt, különösképp, amióta örökre meg kellett válnia férjétől. Mióta meg a kislányát is feleségül adta a Sulyok-párt volt titkárához, tekintve, hogy Svájc, ahova a fiatalok idejében kihúzódtak, messze van, minden szeretetét fiára árasztja. Árasztja? Valósággal belefojtogatja egyetlen fiacskáját az anyai rajongás egyre fokozódó, záporozó megnyilvánulásába.

Ilyen már az emberiség: szeretünk és gyűlölünk. Blénessyné szeret mindent és mindenkit, aki fiacskájának hasznára van, s gyűlöl mindent és mindenkit, aki fiacskájának ártója vagy ellensége. Kétféle ember van a világon: olyan, aki Imikéért született, s olyan, aki Imike rontására született. Üdv az előbbinek, — jaj az utóbbinak!

Egyetlen olyan lány akad a földtekén, akiről nem tudja megítélni Blénessyné, hogy melyik kategóriába tartozik: Török Vilma. Néhány éve kereskedőtanuló volt, innen zetét tekintve nem lenne kárára Imrének. Néhány éve kereskedőtanuló volt, innen emelték a technikumba, s annak esti tagozatát elvégezve a város Textilkereskedelmi Vállalatához. Édesapja vállalati igazgató. Imike előrehaladását nézve nem lenne közömbös, ha nem véve tekintetbe a nagy műveltségbeli különbséget — leereszkednék az egyszerű leányzóhoz és feleségül venné... De akkor mi lenne övele, özv. Blénessynével? Hiszen jó fiú, hálás gyerek ez az Imre, de a fiatal nők nagymesterek a férfiak elbolondításában — s hátha sikerül Vilmának az első helyre törnie Imike szívében, — hátha a második hellyel kellene megelégednie neki, az édesanyának, aki gondolatán is csügg fiacskájának, aki csak azért él, hogy a fiáért minden áldozatot meghozzon, amire csak egy rajongó anya képes...:

Ennek a vasárnapnak a reggelén is ez a gond rág az ötven, év körüli, méltóságos tartású asszony szívében, s egykori „baba-arca” készülődő sírástól remeg, amint a kábitó álomból eszmélő, hunyorgó fiút nézi.

Imre agyában egyre élesebben rajzolódik meg az anyja vonagló arca, könnytől fátyolosodó szeme, s ijedten ugrik fél, szinte a földig horpasztva a vén kanapé nyöszörgő rúgót:

— Mi baj, anyukám? ... Mi keserített el ennyire?

— Semmi, semmi, — hüppög Blénessyné, s igyekszik rámosolyogni a fiára, úgy folytatja tréfásan: — Az, hogy ... rossz vagy!

— Én?

— Te hát! Tudhatod, mennyi a gondom, bajom máma, s te alszol nyugodtan, akár a mormota... pedig már fél tíz! Mindjárt beállítanak a vendégek s én még sehöl se vagyok.

Imre felugrik az ágyból, megöleli anyját, összecsókolja könnyáztatta arcát s kicsit csinált lelkesedéssel hadarja:

— Dehogyan nem vagy, anyikám, nincs itt semmi hiba, azt nézd meg, hogy fogok én sütni-főzni, habot verni, kiflit dióval bélelni! Tésztát falni, krémet nyalni, pusztamérgesít nyakalni!

Rögtönzött rigmusokban beszél, mint mindig, amikor az anyját fel akarja vidítani hirtelen.

— Eredj, te bolondos, — legyinti képen az anyja gyengéden, mikor Imre derékonkapva őt, jobogó pizsamában, csattogó papucsban keringőzni kezd a rongyosszélű szőnyegen. Kishija, hogy közben rá nem tapos az álmosan nyújtózkodó, nyolc esztendőös macskára, Cinikére.

— Hopplá-hopp — ugrotta át Imre Cinikét, s abban a pillanatban eszébe villant a macskáról — a disszidáló puli... Ezen vidulna csak fel igaziból a mama!

— Anyikám! — ragyogott fel a szeme. De nem folytatta. Hiszen az anyja nyomban továbbadná a pulit a szomszédnőnek, a húsüzem volt tulajdonosa bánatos özvegyé-

nek, s egyéb se kéne. Kitudódnék, hogy ő reakciós viceket terjeszt, s mi lesz a karrierjével? ... Igaz, hogy az este ő maga mondta el, dehát a kutya se emlékszik arra a pulira, be volt ott csiccsantva az egész „násznép”...

A karrierre vigyázni kell, fene tudja, meddig tart ez így, talán örökké, s mi az ördögöt rontsa el az életét, hisz jól megvannak így is; hat rend kifogástalan, angol szövetű, amerikai fazonú ruhája van, tizenhat inge, miegymása, — anélkül, hogy mindent a hasukon kellett volna megtakarítaniok. Egyébként is, Vilma révén nemsokára a kommunistákhoz fog tartozni ő is, minek rontsa mindkettőjük boldogulását ilyesmivel? Viszket, viszket az ember nyelve, ezek a találó szellemességek nagyon kifelé kíváncznak, de azért jobb, ha lapitunk, alkalmazkodunk a körülményekhez, az idő kerekét úgysem lehet visszafelé forgatni, sem sürgetni tempós forgásában. Miért rontaná a Vilmával való viszonyt is? Nemcsak értelmes lány, hanem ennivalóan cscinos is. Olyan alakja van, hogyha minden utánabámuló férfi nyakmerevedést kapott volna, hátratekert nyakkal mászkálna a városka férfiallományának kilencven százaléka. S persze Vilma se jár rosszul övele, sőt. Ő is hasznára lesz feleségének a magasabb műveltségével, társasági csizoltságával, szimpatikus szerénységével, no meg még egy csomó előnyös tulajdonságával. Hát kell ennél boldogabb házasság, kell ennél összeillőbb pár? ... Talán-talán az anyja is kezdi elismerni, hogy a körülményekhez képest jól választott. S az anyja barátnői, meg az ő barátai? ... Csak lesz annyi sütnivalójuk, hogy belássák: nem cselekedhetett másként, a jövője érdekében tette, amit tett. S kicsit bizony még az ő jövőjük, a barátok, barátnők érdekében is, hiszen nekik sem árt, ha a barátjuk felesége — épp Török Vilma.

Vilma nem néz ilyen töretlen nyugalommal a jövő elé, mint Imike, Nem, mintha nem kedvelné Blénessy Imrét. Az utóbbi napokban nagyonis megszokta, hogy Blénessy megvárja az üzem előtti téren, s ha valamilyen okból késik a fiú, mindig elfulladásztja lélegzetét valamiféle nyomasztó érzés, hogy talán vége mindennek, nem jön Imre soha többet. S ilyenkor egészen kihúny barna szemében a csitrilányos csillogás.

Nagyon rossz lenne, ha meggondolná magát a fiú s nem jönne! Hiszen roppant kedves hozzá, s nem valószínű, hogy csak úgy, szó nélkül elhagyja őt, de minden jó szava mellett is van Imrében valami furcsa kiismerhetetlenség. Ő, ha nem simogathatná többé Imre hullámos fekete haját, nem érezhetné erős tenyere szorítását, nem hallhatná mélyen zengő, férfias hangját!

Ez a hang kapta meg mindenekelőtt. Vagy az, amit a hang gazdája mondott? ... A Hazafias Népfront alakuló ülésén ütötte meg a fülét. Vilmát is beválasztották a városi bizottságba, s miután a megtiszteltetést piruló arccal és halkán megköszönte, tüzes tekintetű, lobogófürtű fiatalember állt fel, s megválasztását megköszönve kerek kis beszédet vágott ki. Simán gördültek szavai, s — amint rögtön megállapíthatta Vilma, — különösen az értelmiség irányában voltak rendkívül hatásosak és hasznosak.

Meg aztán, szó ami szó, legénynek sem volt utolsó Blénessy Imre. Kifogástalan-zakó feszült széles vállán, s mikor szenvedélyesen villogó fekete szemét a Vilma kicsit elnyílt csodálkozó és zavart tekintetébe mélyesztette, a leányt azt is megbocsájtotta, hogy fekete legény. Pedig a jövőendő férjét mindig szókének álmodta. Maga sem tudta megmagyarázni miért, de ez régi követelményként élt benne...

Persze, nem a hajsza a lényeges, hanem az ember. Azt pedig talpig becsületes, jellemes, figyelmes, szolid férfinak ismerte meg. Ragaszkodó volt Imre, áldozatos, udvarias — amilyen a Vilma ismerősei, az egykori tanonciskolátársak, a nyersmodorú, fölényeskedő újtelepi legények közt bizony kevés akadt.

Dehát elveszi-e csakugyan Imre? Persze, hogy el, hiszen olyan hévvel bizonygatta, hogy szereti! Csakhát a kettejük családja, meg a baráti kör... Az ő szülei is el-elkomorodtak, amikor a simulékony szavú, elegáns fiú egy-egy hazakísérés után igyekezett „leeresztkedni” hozzájuk s az „ő nyevükön” iparkodott közvetlenül beszélni az öreg Törököt érdeklő kérdésekről, a ládagyárról, az ottani munkáról. A szülők láthatóan nem nagyon újjongtak az úri fiúért, de az édesanyja többször megnyugtatta Vilmát:

— Ebben a dologban minden úgy lesz, ahogy te akarsz, kislányom. Ebbe mink bele nem szólhatunk, itt a szív dirigál.

Vilma barátaival már nagyobb baj volt.

— Falhoz állit az a jampi, meglátod! A szeme se áll jól. Érdekből csapja a szelet, — figyelmeztették nyakra-főre Vilmát.

— Csak ti lennétek olyan okosak meg figyelmesek — tromfolt vissza ilyenkor hevesen. — Micsoda dolog ez, valakit a külseje meg a származása után mindjárt elítélni... Az embert nézzétek.

Ezt az utóbbi mondatot halkán ejtette ki Vilma, mert akármilyen nagy bokrot vetett is szívében az Imre iránti érzés, az a kis bizonytalanság nem szűnt a lelke mélyén. Az a kiismerhetetlenség, titokzatosság, úgy érezte, az idő múlásával sem hagyott alább a fiúban. Mintha nem tudott, vagy nem mert volna olyan leplezetlenül őszinte lenni Vilmához, mint ő a fiúhoz.

Lám, azt is mekkora köntörfalazás után vallotta be Imre, hogy édesanyja bizony nem rajong ezért a kapcsolatért, s láthatólag nagy harcra fog kerülni, hogy a házasságba beleegyezzenek.

— Miért ítélkezik előre? — kérdezte akkor Imrétől önérettel. — Honnan tudja, hogy milyen vagyok, mikor még nem is ismer?! —

— Ő, hát nem kell ezt olyan tragikusan venni, — hadarta Imre. — Minden mama így van ezzel: jódarabig féltékeny a fia választottjára. Anyámnál különösen nem kell ezen csodálkozni. Én vagyok az egyetlen, aki megmaradt neki... Biztos vagyok abban, hogy megszeret, mielőst megismer! — nyugtatta a lányt. Bár maga sem volt valami bizonyos a jóslásai teljesezésében.

Vilma sem. Csak úgy dobog most is a máskor ugyancsak bátor szíve, ahogyan megáll Imréék ajtaja előtt és becsenget.

Imre nyit ajtót.

— Szerbusz, szerbusz — lelkendezik, — jaj, de jó, hogy mégis eljöttél! Már úgy izgultam, hogy meggondolod, édeském.

— Megígértem, — feleli Vilma, — s megszoktam tartani a szavam.

— Csak azért jöttél, hogy a szavad megtartsd?

— Dehogyan — mosolyodik el Vilma. — Azért is, mert...

Megakad s elpirul. Sose szokott előfordulni, hogy félbehagyja a megkezdett mondatot, mi a csoda van vele?... Igaz, miért is jött tulajdonképp? Azért mert... mert szembe akart nézni az Imre édesanyjával. Meg aztán... akárhová is elmegy ő, ahol együtt lehet Imrével...

— Ne ácsorogjunk itt az ajtóban, — fogja meg nevetve Imre a karját. — Kerülj beljebb, Kenyeresék már itt vannak.

Bent óriási cirmos fészkel az ütött-kopott, vén kanapén. Olyan az egész szoba berendezése, mint ez a kanapé. Hosszú támlájú, cikornyásra faragott nyakli székek merednek a kopott, barokkos asztal körül, fakó keretes családi képek a falon, az öreg elhúnyt Blénessy Imre gyászszalagos képe mellett a nagymama, dédmama, nagy-

asszonyos frizurában, — s Imike itt, Imike ott, Imike mindenütt, különféle kiadásokban, pólyásan, matrózbúzosan, kamaszosan, ifiurasan... Imike-kultusz mind a négy falon.

A legnagyobb méretű kép alatt oltáros-jellegű állványka emelkedik Imike diákori metszeteivel, dolgozataival.

Vilmának nagy kedve telnék belelapozni az emlékekbe, de hát nem lehet, mert mégiscsak furcsa lenne félrehúzódni Kenyereséktől.

Egyébként sem unalmas házaspár. A férfi agronómus, néhány éve még kétkezi földmunkás. Imre jónak látta ezt a kollégáját meghívni, mintegy bizonygatásképp Vilma előtt, hogy ő plebejus-származékokkal is barátkozik.

Vilmának nem is esett rosszul megfogni Kenyeres János bőrkeményedéses, nagyfészkű tenyerét. Kicsit biztonságosabban kezdte magát érezni ebben a sosemlátott, idegen lakásban. Kedves teremtésnek látszott Kenyeresné is pirozspozsgás, mosolygó arcával — bár szólni alig szólt.

Annál hangosabb volt a két férfi. Kenyeres János mindútalán a házasság körül forgatta a szót, s Imre nevetve, de belső kétségbeeséssel s folyton az ajtót lesve igyekezett más témára ugrasztani a beszédet. Attól félt, hogy a konyhából betoppan a mama, s mi lesz, ha Kenyeres vaskos csipkelődését hallja, amint a két fiatal firgynék szükségességéről beszél huncutul, arra biztatva Imrét, hogy rugaszkodjék el végre a legényélet partjáról s ugorják fejest a házaset vízébe...

— Előbb-utóbb lekopik a gubanc a koponyádról, komám, s a vén bakkecske kinek kell? Fiatal lányoknak aligha. Intézkedj, míg nem késő!

— Nem értesz te ahhoz, János. Nincs akit elvegyek. Nincs, akinek kellek.

— Nincs az ördögöt! Ilyent ne mondj, hisz még a szobából se kell kimenned érte. Helybe jön a szerencse, fene a jó dolgod!

— Kinek van jódolga? — lépett be egy tésztás-tállal özvegy Blénessyné.

— Hát a kedves fiának, — nevetett Kenyeres, — mindenki őt ajnározza. A munkahelyén is, idehaza is. A lányok egymás hegyin-hátán tolonganak, csakhogy a ruhája szegélyét érinthessék. Fene látott ilyen kapósságot, nekem három jócimbörám nyakát kellett kitekernem, hogy asszonyhoz jussak annakidején. Persze, a feleségem nem bánta volna utólag, ha ők tekerik ki az enyémet...

— Szemtelen — csóválta mosolyogva a fejét Kenyeresné. — Hálátlan fráter!

Blénessyné végigsímitott felcsavart ezüstös haján, mely keserű képének nem kevés méltóságot adott s derűsen szólt közbe:

— Ilyenek ezek a férfiak. A lelkünket kiadjuk értük s mi a hála? Az, hogy mindenkori gúnytárgyaik vagyunk.

— Anyikám édes, engedd meg, hogy bemutassam Vilmácskát — nyújtotta ki jobb karját szertartásosan Imre.

— Kezicsókolom, — biccentette meg fejét Vilma kislányosan, nagy zavarában. Blénessyné leereszkedően bólintott, erősen iparkodott ugyan uralkodni magán, mégis kissé érdesen és fagyosan zörgött elő szájából a közhely:

— A fiam sok szépet mondott magáról.

— Én is órála Vilmának, — kottyantott közbe Kenyeres, — bár nagy megerőltetésembe került. Sose szerettem hazudni...

Blénessynének még tréfa-ként se esett jól fia ócsárolása:

— Imike jó fiú, — simogatta fel fia haját annak homlokáról, mint valami kisfiút.

— Csak az ördög rossz, hogy el nem viszi, — szellemeskedett Imike.

Kenyeres ezt se állta szó nélkül:

— Elvinni elviszik, ezzel már számolni kell, csak, amilyen huncut szerencséje van ennek az Imrének, nem az ördög viszi el, hanem egy angyal...

Mindenki nevetett, jobbra kényszeredetten, különösen Vilma és Imre volt zavarban. Vilma, mivel bántotta szemérmességét ez a nyílt célozgatás, — Imre, mivel félt, hogy a baráti célozgatásból olyasmit olváshat ki a mama, hogy ő már „nyilatkozott”... Holott a mama megígérte vele, hogy előbb bemutatja neki a lányt, mielőtt akár Vilmának, akár a Vilma szüleinek határozottan nyilatkoznék.

Vilma zavarában a falon függő képekre kapta tekintetét, s erősen fürkészte azokat. Imre, ugyancsak zavarában, felugrott s buzgón kezdett magyarázni:

— Nagyszülők, dédszülők. Ugye milyen különös ruhaviselet volt hajdanában.

Blénessyné is a falra pillantott.

— Bár úgy becsülnék ma a férjek a feleségüket, mint akkor, — jegyezte meg jelentősen.

— Külsőség volt az mind, majomkodás.

— Csodálom János, hogy ilyen tiszteletlenül beszél az elődökről.

— Én meg azt csodálom, hogy Blénessy néni MNDSZ-asszony léteire ennyire eszményíti azt az időt.

— Szó sincs eszményítésről, fiam, csak ami igaz, az igaz. Amiért most kétségtelenül szociálisabb időket élünk, azért nem fontos eltagadni azt a sok szépet és jót, ami a régi időkben megvolt.

Imre nem állta meg, hogy ne segítsen az anyjának:

— Lenin is azt hangoztatja, hogy az emberi történelemből át kell menteni a pozitívumokat, a szépet és jót. A kétségtelen pozitívumokat, a tényeket nem szabad a materialista világnézetnek sem elvetnie. — Kenyeres mosolygott:

— Hát hiszt épp a tények mondanak ellent annak, amit édesanyád erőset!

— Csak nem állítja, hogy én... hogy én hazudok?!...

— Ugyan, anyikám, ezt senki sem állítja, — avatkozott gyorsan közbe Imre. — Főlöleges vita ez... Inkább azt mondd el Vilmának, mit csináltok, hogy dolgoztok az MNDSZ-ben, milyen problémáitok vannak? Jobban érdekel ez mindnyájunkat. Vilma biztosan sok jó tanácsot ad.

Blénessyné az asztal rojtjait morzsolgatta pár pillanatig, aztán felvetette fejét, s mintha a fia utolsó mondatát nem is hallotta volna, s mintha Vilma a világon se lenne, Kenyereshez fordult:

— Csakugyan, maga biztosan segíteni tudna. Nagy a részvétlenség, a gyűléseken a tagság egyharmada, ha megjelenik. Mert azt únják az asszonyok, amit eddig kaptak, Folyton csak a politika meg az újságkivonat. A könyökén nő ki mindenkinek. Agyontraktálják őket már az üzemben vele. A teadélutánjaink egy párszor, amikor nem a gyárról meg a termelésről hallottak az asszonyok, igen jól sikerültek. De ezzel a sok politizálással csak elriasztjuk őket.

— Az lenne a baj, hogy az emberek megtanulnak látni? Nem hiszem, hogy az asszonyokat nem érdekli, hogy a fejükre omlik-e vagy se a plafon, vagy az: hogyan lehet jobb sora családjuknak?

— Naiv ember maga, János! Nem ismeri az asszonyokat. Egészen más érdekli őket. Például az, hogy miért nincs citrom?... Ezt én se értem, s persze nem tudom megmagyarázni se, hiába van meg bennem minden jóakarát. Abban az annyiszor szidott reakciós világban annyit vehettünk, amennyit akartunk.

— Már akinek pénze volt. Az én anyám nem juthatott hozzá... De lám csak, Blénessy néni most is hozzájutott! Ebben a térsztában citrom van, annyi szent!

— Hát ha az ember jóban van az illetékesekkel, akkor meg lehet szerezni... De azért „protekción nincs”! Folyton ezt szavalják s közben... — legyintett.

Kenyeres a fejét csóválta mosolyogva s tanácskérőn Vilmára pillantott, hogy mit is lehetne mondani Blénessynének. Hogyan kellene megfelelni, oly módon, hogy meg is cáfolja, amit mond s mégse bántsa meg.

Vilma egyre határozottabban érezte, hogy a fogai olyan keményen záródnak össze, mintha soha többé ki nem akarnák eresztetni a szavakat.

Imre Vilmát fürkészte. Szerfelett izgatta, hogy egyre kedvezőtlen vágányon fut a társalgás s félmondataival többször közbeavatkozott, iparkodott félbeszakítani anyját. Óvatos-halkan tette, hogy véletlenül se bántsa meg, ezért aztán minden szava belefűlt Blénessyné ellentmondást nem tűrő, éles hangjába. Egyre rémültebben pislogott hát Vilma felé, s hogy mentsen valamit a hangulaton, felkapta az egyik zsúfolásig tetézett tésztaátalát s bohóckodva nyújtotta Vilmának:

— Méltóztassék, könyörgöm!

— Köszönöm — rázta a fejét Vilma. Az édességet sohasem szerette, s most különösen nem kívánta... Úgy érezte, morzsányit se bírna lenyelni.

— Édeszkém, — selypített Imre, — ne adj kosarat! Hát van szíved?

— Nem kérek — mosolygott kényszeredetten a lány.

Blénessyné szeme rátágult, mint a kobra kigyóé, mint a vizsgálóbíróé, aki szaván fogja a vádlottat:

— Nem szereti a tésztát?

— Nem-igen kedvelem.

Blénessyné diadalmasan hirdeti:

— Imike imádja a tésztafélé! —

— No, ez túlzás, anyikám! — hadarja közbe Imre.

Vilma picikét vállat von s hallgat.

Az óriási cirmos kihasználja az alkalmat: a kissé kínossá vált csendben Blénessyné és Vilma közé lopakodik s hunyorgó szemmel dörgölődzik a háziasszonyhoz.

— Cinikém! — lelkesedik Imre, örülve, hogy elterelheti a figyelmet megint. Odaugrik a macskához s a hátára vereget:

— Cinikém! — visszhangozza Blénessyné, a cirmos hatalmas, itt-ott megkopott bundáját simogatva.

— Anyikám — édes, adjunk szegénykének egy kis mignont! — hízeleg Imre az anyjának s tovább hízeleg kezével a macskának is.

— Eredj te csacsi, — csóválta a fejét Blénessyné, — hiszen egész nap pákosztoskodott. Nem éhes ez... —

De azért két ujja közé fog egy tészta darabot s a macska foga közé tuszkolja. Közben megbotránkozva pillant a mozdulatlan Vilmára:

— Maga nem szereti a cicát?!

— Nem különösebben.

— Nahát! — csapja össze a kezét Blénessyné. — Hogy lehet a cicát nem szeretni?... S éles hangon teszi hozzá:

— Imike imádja a cicákat!

Vilma megint nem felelt. Kezdte meglátni, Blénessyné egyre azon mesterkedik, hogy bebizonyítsa: nem illenek össze Imrével... Milyen mások az ő szülei: édesanya bizonyosan megkönnyezné a búcsúperceket az esküvő napján, mégis örömmel és jószívvel bízná őt arra az idegen férfire, akit ő, Vilma választ saját elhatározásából... Most már semmi kedvet nem érzett ahhoz, hogy bekapcsolódjék a társalgásba és — eredeti szándéka szerint — kedves próbáljon lenni. A jóféle gyulai kolbászal ékeskedő szendviczből se vett, pedig azt szerette.

— Nem rossz ez a gyulai — majszolta a szendvicset Kenyeres jóízűen. — Hiába, ebben a békésiek ma is az elsők.

— Á, nem olyan ez, mint az öreg Stéberl korában volt, — ellenkezett Blénessyné. — Dehát nem csoda. Azt mondja a sógorom, aki a húsüzemben dolgozik, hogy az irányító helyekre ott is tudatlan fiatalok kerültek, akárcsak egyebütt... Holmi inasokkal-mikkel elvégeztetik a középiskolát, persze, gyorstalpalással, aztán össze-
csapatják velük az egyetemet, diplomát adnak a kezükbe, s ők „irányítanak”. Olyan is az az irányítás, amilyen a tanulás volt...

— Ez rosszindulat! — szakitotta féibe Kenyeres.

— Igaza van Jánosnak — makogta közbe Imre is. — Sokan pompásan helyt állnak s állandóan tanulnak, képezik magukat, amikor csak alkalmuk van rá.

Blénessyné elsápadva mered a fiára. Hát ennyire vagyunk? Így „béfűzte” az ő fiát ez a kis buta nő?... Az ő pártjukra áll, szemben az anyjával?... Felforrít épével sziszegte:

— Hosszú évek tanulását nem lehet hónapok alatt utolérni! Érzik is az ilyenek, hogy nem sokat ér, amit tudnak, s úgy szoktak segíteni magukon, hogy hozzádörögölöznek egy igazi intelligenciával rendelkező fiatalhoz. Ha férfi az illető, keres egy művelt, jólnevelt leányt, aki pótolni tudja az ő tudatlanságát. Ha nő az illető, nyakába varrja magát egy intelligens fiúnak...

Halálos csend támadt erre a durva célzásra. Oly felháborító grombaságnak találta az asszony épével-zuborgó szavát a jókedélyű Kenyeres is, hogy elkomorodva nézett Blénessy szeme közé:

— Neked ehhez egy szavad sincs?

Vilma is égő szemmel pillantott Imrére: bizonyos volt abban, hogy ezt nem hagyja a fiú, visszautasítja anyja rágalmaival s megvédi őt.

Blénessy verejtékezve kapkodta a levegőt s kínosan mosolygott:

— Túlzás, amit anyuka mond, dehát nem csoda: nagyon megviseltek az idegei. Egészen másképp gondolkozik ő, csakhát nem tudja pontosan kifejezni magát. Egyébként mit rontjuk ezt az estét komoly dolgokkal? Ugye, nem meséltem még azt a gilisztát, amelyik egy szép nyári reggelen...

Kenyeresné a gilisztát szinte kettémetszve állt fel s kezdett szedelőzködni:

— Reggel korán kelek.

Kenyeres fél perc alatt segítette rá a kabátot, s máris az ajtón kívül álltak.

Vilma pár pillanatig gondolat nélkül révedt maga elé. A szíve táján valami furcsát érzett, mintha összetört volna valami odabent... Ám összeszedte magát s elhatározottan emelkedett fel.

Blénessyné nagyon megijedt. Most ébredt teljes tudatára annak, hogy mindenképpen s mielőbb jóvá kell tennie, amit rosszul fékezett indulatában elrontott. Imike jövője érdekében...

— Legalább maga ne legyen hűtlen, drágám, — erőszakoskodott anyásan, a kezénél tartva vissza Vilmát.

Vilma kiszabadította magát s az előszobába sietett.

— De kár, de kár gyerekek, — bájoskodott a vendégek után iparkodva Blénessyné. — Alig fogyasztottak valamit. Vilmuskám, — fordult tegezve a lányhoz, — feltétlen vigyél haza ebből a jó tésztaféléből!

S nagy hévvel perdült volna csomagolópapírárt. Vilma határozott hangon állította meg:

— Köszönöm, nem szeretem a tésztát.

— De kár, de kár, fiacskám, — sopánkodott Blénessyné s kedveskedve és erőszakkal nyomott csókött Vilma homlokára. — Csak gyere minél többször, mindig szívesen látlak! Hát még ez az én rossz fiam!

Hűvös szél vágott az arcukba, odakint szűrő esőcseppeket. Kenyeres János Vilma mellé húzódott s a villanyfényben jól látható, tarlottvégű falombokra intett fejével. Jelentősen hunyorított Vilmaára s nyomatékosan mondta:

— Sok kárt tesz a szövőlepké hernyója. Őrdög a dolgunkat, engedjük, hogy elszaporodjanak s most nekiszemtelenedve felfalnak minden zöldet...

Szerencsére még időben elkezdték az irtásukat — bölintott a felesége.

Amint a legközelebbi sarkon elbúcsúztak a fiataloktól, Imre a szokottnál ishevesebben karolt a lányba:

— Édeském, mitől vagy olyan rosszkedvű?

Vilma kifejtette kezét Imre karjából s búcsúzóra nyújtotta:

— Jó éjszakát.

— Dehiszen... Elkísérlek, kisanyám... sok a részeg ilyenkor.

— Ne fáradj!

Blénessy Imre megkövülten bámult a sötét utcába, ahova a lány belibbent nagyhirtelen. Éles nyillalást érzett a halántéka táján. Ebben a percben döbbsent rá: nem csak a karrier van oda, hanem egy tisztább világ lehetőségét is elherdálja örökre, ha a leányt elveszti. Kétségbeesve nézett fel a holdra, hátha utat mutatna néki Vilma után.

A hold felhődomb mögé húzódott.

EGRI LAJOS

A vereség

*Űreg paraszt a földje közepén
fáradt, liheg — alig bír az ekével.
Tűzes karikák futnak szerte széjjel
és elsötétedik a déli fény.*

„A nagy meleg... s a tarló is kemény...”

s a gondolat lassan szívéhez ér el.

„Magam vagyok” — döbbsent rá — „két gebével...”

„Na gyű, tovább...” — s nyom egyet az ekén.

*Köröskörül az őszi táj morog,
a széles táblán barna traktorok
puha fészket vájnak a búzamagnak.*

*A föld végén a két ló újra áll,
ekére dől a vén, piheg, zihál
— s a gépek messze, új határba kapnak.*